

KNUT HAMSUNUN “PAN” POVESTİNDƏ “MƏN” PROBLEMİ

Giriş. Avropa modernizminin ilkin nümayəndələrindən biri olan, əsərləri Dostoyevski, Balzak və Tolstoy kimi dahilərin romanları ilə müqayisə olunan Norveç yazıçısı və Nobel mükafatı laureatı Knut Hamsunun yaradıcılığı yalnız Norveç ədəbiyyatında deyil, dünya ədəbiyyatında da xüsusi yer tutur. Onun şüuraxını metodu ilə qələmə aldığı, daxili monoloqlarla zəngin olan əsərləri dərin psixologizmi ilə seçilir. Knut Hamsun öz yaradıcılıq missiyasını belə mənalandırır: “Müasir psixoloq kimi mən insan ruhunu işıqlandırmağa və təsvir etməli, onun ən dərin guşələrinə baş vurmağa, ən gizli sirlərini açmalıyam” [1, s. 76]. Həqiqətən də, ədib ömrü boyu bu yaradıcılıq kredosuna sadıq qalır. Hamsun mövcud dövrün, həyatın tələbini, öz qəhrəmanlarının düşüncələrini istək və arzularını, gündəlik qayğılarını və s. həssaslıqla duyur, bəzən öz daxili ilə, bəzən də cəmiyyətlə mübarizədə olan qəhrəmanların psixologiyalarının dərin qatlarına enərək onların keçirdiyi hiss və həyəcanları təsvir edir. Odur ki, “o, dünya ədəbiyyatında psixoloji realizmin görkəmli nümayəndələrindən sayılır” [2, s. 6].

Əsas hissə. Hamsun dünya ədəbiyyatında daha çox roman ustası kimi tanınsa da, o, qələmini bədii nəsrin digər bir janrlarında – hekayə və povest janrlarında da sınaqmış, demək olar ki, romanlarına tay tutula biləcək əsərlər ərsəyə gətirmişdir. Onun “povest” janrında qələmə aldığı, Kristian Elsterin “neoromantik İncil” adlandırdığı “Pan” povestini yazıçı Norveçin Kristiansand şəhərində və Parisdə yaşadığı illərdə qələmə almışdır. Knut Hamsun özü 1893- cü il oktyabr tarixli məktubunda bu povest barədə danışarkən qeyd etmişdir ki, “Yeni kitabım gözəl olacaq; Burada Nordlandda sakit və ehtiraslı bir sevgi hekayəsindən bəhs olunur. Orada heç bir polemika olmayacaq: sadəcə fərqli səmaların altındakı insanlar [3] Hamsun müxtəlif səviyyələrdə başa düşülən, az qala “mistik bir nağıl” adlandırılacaq biləcəyimiz çox gözəl bir əsər yaratmağa nail olur. Əsərin nağılvari ab- havası ilk olaraq onun adından bəlli olur. Belə ki, povestə adı verilən Pan antik yunan mifologiyasında meşələrin, çobanların allahı idi. Əsərin baş qəhrəmanı Qlan da bir çox cəhətləri ilə bizə Panı xatırladır.

Povestdə əsas obraz olan gənc leytenant Tomas Qlan Nordlanddakı ticarət postu olan Sirilundda başına gələnləri danışır. Ümumiyyətlə, Knut Hamsun əsərlərində qəhrəmanların özlərini danışdırmağı sevir. Odur ki, “Aclıq” romanında olduğu kimi bu əsərdə də hadisələr əsas obrazın öz dilindən nəql olunur.

Bir neçə gün qabaq poçtla iki quş lələyi alması Qlanın yaddaşında iki il əvvəl – 1855-ci ildə olmuş hadisəni canlandırır və bundan sonra o, həmin hadisələri, düşüncələrini qələmə almaq qərarına gəlir. Beləliklə, qəhrəmanın hadisələrə retrospektiv baxışı verilir.

Qlan meşəçi komasında təbiətlə zahirə harmoniyada sadə, təcrid olunmuş bir həyat yaşayır. Bir növ Turgenevin romanlarındakı sələfləri, həmçinin ədəbiyyatımızdakı Məcnun kimi “artıq adam” olan bu şəxs cəmiyyətdə özünə mənəvi bir yer tapa bilmir, buna görə də meşəyə, vəhşi təbiətin qoynunda inzivaya çəkilir. İnsanlardan uzaqlaşan Qlan bir növ öz azadlığına qovuşduğunu düşünür, komadan baxanda dənizin bir parçasını görmək, bir-birinə qarışmış adacıqları və qayaları, göy zirvələri, ucu-bucağı görünməyən meşəni seyr etmək, yağlı şam qatranının qoxusunu, ağac yarpaqlarının və köklərinin ətrini duymaq ona sevinc bəxş edir. Həmin bu əlahiddə hisslər Qlanın dilindən bu cür təsvir olunur: “Yalnız meşədə özümü daxilən rahat, güclü və sağlam hiss edir, ürəkbulandıran heç bir şeyə rast gəlmirdim” [4, s. 7].

Qlanın ruhsuz saydığı cəmiyyətdən uzaqlaşaraq öz “mən”-in sirlərini öyrənmə biləcəyi meşəyə sığınması, yaşamının meşə ilə, təbiətlə sıx harmoniya təşkil etməsi onu Yunan tanrısı Pan ilə eyniləşdirir ki, bu da əsərin təsadüfən “Pan” adlandırılmadığı qənaətinə gəlməyimizə səbəb olur. Povestdə Panın barıtqabının üzərindəki kiçik fiqurunun verilməsi, Qlanın gecələr Panın ağacda oturub onu izləməsini, fikirlərindəki qarma- qarışıqlığı görməsini düşünməsi və s. sanki bu gənc leytenantın onun təsiri altında olmasına bir işarədir. Qlan romanın “əsl Pan”ıdır. O, meşə allahı Pan kimi həyatının təbiətlə bağlı olduğunu düşünür. Qlan yeganə yoldaşı və sadıq iti Ezop ilə dağları dolaşır, ovladığı heyvanları və tutduğu balıqları yeməklə günlərini keçirir, meşənin boğuc xışiltısını dinləməkdən, tetra quşlarının səs-səsə vermələrini eşitməkdən zövq alır, şəhərini qaçağıların qıyyələri ilə açır, günəşdən saat kimi istifadə edir, dəniz suyunun qabarıb çəkilməsindən, quşların səsinin dəyişməsindən, çiçəklərdən və s. günün hansı hissəsi olduğunu bilir, ağaclarla, otlarla danışır. Qısacası, o, özünü təbiətin qoynunda mənən azad hesab edir, meşənin oğlu olduğunu düşünür.

Qlan assosial və misantropist bir qəhrəmandır. O, cəmiyyətdə insanlarla münasibətdə olmağı sevmir, onları özünə yaxın hesab etmir. Onun öz sevincini, kədərini, fikirlərini bölüşə biləcəyi yaxın bir dostu, tanış yoxdur. Onun yeganə dostu sadıq iti Ezop və hətta daxmasından azca aralıda yerləşən yekə və boz bir daşdır. Həmin bu boz daş belə ona insanlardan daha mehriban görünür. Qlana görə bu daş ona baxır, onu tanıyır, səhər-axşam onun yolunu gözləyir: “Səhərlər ova gedəndə yolumu onun yanından salırdım, qayıdanda isə sanki evdə əziz dost kimi yolumu gözləyirdi” [4, s. 11].

İnsanı canlı varlıq kimi cəmiyyətdən, toplumdan ayrı hesab etmək qeyri-mümkündür. Belə ki, bir fərd kimi dünyaya gələn insan təcridən ictimai münasibətlər fonunda, cəmiyyətlə ünsiyyətdə, sosiallaşma nəticəsində şəxsiyyətə çevrilir. “İnsan başqa adamlarla qarşılıqlı əlaqə və ünsiyyət prosesində özünü ətraf mühitdən ayırır, özünü fiziki və psixi cəhətdən dərk etməyə başlayır, bir növ öz “mənini” başa düşür, anlayır” [5, s. 185]. Qlan cəmiyyətin bir üzvü, bir şəxsiyyət kimi olduğu mühitdə öz yerini, “mən”-ini tapa bilmir, insanların içərisində olmaq, onlarla ünsiyyətə girmək onu narahat edir. Cənab Mak, doktor, hakimin və məhəllə həkiminin qızları, iki mürəbbiyə, keşiş malikanəsindən olan qadınlar və s. ilə balıq qurudulan adaya səfər zamanı Qlan bu qədər insan içərisində özünü itirir, qadınlara necə müraciət edəcəyini bilmir, onlarla bəzən qeyri-rəsmi danışır, həmin an onun yeganə istəyi oradan uzaqlaşmaq, öz tənha yuvasını getmək olur. Qlan qayıqla getdikləri hər

⁹⁶ Bakı Dövlət Universitetinin magistrantu. iefsane460@gmail.com

gəzintidə heç cür adaptasiya ola bilmir, ünsiyyətə cəhd göstərsə də, bunu bacarmır. Sosial fobiya sahib olan Qlan insanlar içərisində özünü artıq hiss edir, cəmiyyətə, insanlara yadlaşır, öz komfort zonasından – meşədən, olduğu komadan çıxmaq onu narahat edir. Beynindən “Əgər üçüncü bir qayıq olsaydı, çoxdan çıxıb evə gedərdim” [4, s. 59] düşüncəsi keçir, ona insanlardan da doğma olan iti Ezopu düşünür, onun komada bağlı qalması Qlana rahatlıq vermir. Bu qədər insan içində özünü tənha hiss edən Qlan evdə qoyduğu doğmasının, əzizinin yanına qayıtmaq üçün can atır, getmək istəyini dilə gətirir: “Hə, gedəyin, Allah xatirinə. İtimi evdə qoymuşam, hə, mənim itim var axı, o mənim dostumdur, indi məni fikirləşir, səbirsizliklə məni gözləyir” [4, s. 63].

Qlan tənhalığı sevir, ağaclarla, otlarla, sadıq iti Ezopla danışmaq ona insanlarla ünsiyyətdən daha rahat gəlir. Dəniz sularının şırıltısını, quşların civiltisini dinləməyi insanların səsinə duymaqdan üstün tutur, sanki ona baxıb ondakı əskikliyi görən gözlər istəmir: “Şadam ki, təkam, heç kəs mənim gözlərimi görmür, mən qayalara sığınmışam, onlar mənim dayağımdır, arxayınam ki, heç kəs arxamda gizlənib məni güdmür” [4, s. 114].

Ümumiyyətlə desək, Qlan əsərdə tez-tez dəyişən duyğuları, gah yüksələn, gah da çökən əhval-ruhiyyəsi ilə yadda qalan bir obraz kimi verilir. Özünə güvənən və müstəqil bir fərd olmasına baxmayaraq, o, güclü ehtiras anları və eksiztensial tənhalıq meylləri də daxil olmaqla, duyğuların mürəkkəb qarışığını yaşayır, onun təbiətlə qarşılıqlı əlaqəsi, xüsusən də ovçuluğa və meşəyə olan heyranlığı onun tənha meylləri ilə insan əlaqəsinə dair ictimai gözləntiləri arasında ziddiyyət yaradır. Qlanın daxilindəki bu ziddiyyətlər onun qadınlarla olan münasibətində də özünü göstərir.

Əsərdə Qlanın Henriyeta adlı çoban qızla olan münasibətləri verilir. Qlanın Henriyeta ilə münasibəti dərin emosional əlaqədən çox anlıq şəhvani hisslərlə xarakterizə olunur. Henriyeta fərqli olaraq, Qlanın Edvarda qarşı hissləri daha dərin və güclüdür. O, Edvarda tərəfindən sanki ovsunlanır. Qlanın ona olan sevgisi romanın əsas mövzusunə çevrilir. Povestdə bu sevgi bəsit və ideal şəkildə təqdim olunmur, gərgin emosiyalar və psixoloji incəliklərlə seçilir, obrazların münasibətlərindəki çətinliklər və ziddiyyətlər təsvir olunur.

Qlan Edvarda ilə ilk dəfə sahilə - qayıqlar saxlanan sarayda tanış olur. Edvarda Qlanın çörək aldığı dükanın sahibi, tacir cənab Makın qızıdır. “Hündürboylu, ancaq hələ yetişməmiş, on beş-on altı yaşlarında məktəbli qız” [2, s. 10]. Qlanın diqqətini ilk tanışlıqdan cəlb edir. O, ikinci dəfə Edvarda meşədə Edvardanın doktorla gəzintisi zamanı rast gəlir, hətta onları öz komasına dəvət edir. Edvardanın onun daxmasına ziyarəti Qlanı sevindirir, qızın baxışları onun ürəyini zərif bir mehribanlıqla titrədir. Toru yamamaq üçün sap istəmək bəhanəsi ilə Edvardanı görmək istəyir. Əvvəllər tələsən yeri, gözləyən kimsəsi olmadığı üçün külək kimi arxayın dolaşan Qlan “Düşünürəm ki, evə gedərkən doktorla yomfru (müraciət forması) Edvardanı gördüyüm yerdə birdən yenə kiməsə rast gələ bilərəm. Kim bilir, bəlkə onlar orada olacaqlar” [2, s. 23]. fikirləri ilə addımlarını yeyinlədir, qarşılaşarkən Edvarda xoş görünmək üçün paltarlarını mamırdan və çör-çöpdən təmizləyir. Onları gördüyü yerə - meşənin kənarına çatanda heç kəsi görmədikdə məyus olur. Edvardanı görmə arzusu onu Sirilunda – Cənab Makın evinə getməyə vadar edir. O, bütün axşamı cənab Makın evində keçirir. Qlan onu bura gətirən qüvvəni dərk etmir. Özü fərqi olmasa da, Qlanı oraya aparən yeganə qüvvə Edvarda qarşı bəslədiyi hissləri olur.

Əsərdə Edvardanın da Qlana qarşı müəyyən hisslər bəslədiyi bariz şəkildə görünür. O, hisslərinin ifadəsində Qlandan daha cəsur davranır, balıq qurudulan adaya səfər zamanı hər kəsin gözü önündə Qlanı öpür. Qlanın öz “mən”indəki, daxilindəki ziddiyyətlər onun Edvarda şübhə ilə yanaşmasına səbəb olur. Öz-özünü daxilində dəyərli hesab etmədiyi üçün Edvardanın “Mən səni sevirəm” [4, s. 46], “Mən səndən başqa heç kimi düşünmürəm” [4, s. 49] sözlərinin səmimiyyətinə inana bilmir, sanki özünü Edvarda layiq görmür, qəlbinin dərinliklərində Edvarda minnətdar olur: “Sən yaxşı qızsan, Edvarda, sağ ol ki, məni qovmursan, buna görə Tanrı səni mükafatlandıracaq. Bilmirəm məndə nə görübsən, axı ətrafda yetərinlə layiqli adamlar var” [4, s. 49].

Əsərdə Edvarda xarakteri bir qədər kölgəlidir, onun əksər hərəkətlərinin arxasındakı motivlər izah olunmazdır. Belə ki, əsərdə Edvardanın tam olaraq nə istədiyi bəlli olmur. Onun Qlanı həqiqi hisslərlə sevib-sevmədiyini anlamaq mümkün deyil. Qlana qarşı dərin hisslər bəsləyən, hətta sevgisini etiraf edən ilk o olsa da, zaman keçdikcə Edvardanın hissləri dəyişir, Qlana etinasız yanaşır. Povestdə Edvardanın hisslərinin ani dəyişiminin səbəbi müəmmalı qalır. Bəlkə də, Qlanın şəxsiyyətindəki ziddiyyətlər, onun özünü tapa bilməməsi, hisslərini çatdırmaqda acizliyi, tez-tez ona görüşdüyü, tanış olduğu digər qadınlardan söz açması Edvardanın ona qarşı düşüncələrinin dəyişməsinə səbəb olur. Qısaca desək, Edvardadakı bu dəyişimin səbəbini aydınlaşdırmaq oxucunun öz ixtiyarına verilir.

Qlan Edvardanın əvvəlki kimi olmadığını anlayır, Edvardanın ona qarşı etinasızlığı Qlanda qısqanclıq hissləri yaradır, Edvardanı doktora və fin baronuna qısqanır. Edvarda sanki Qlanla “get, gəl” oyunu oynayır, bir hərəkəti ilə ona gah ümid verir, gah da ümidlərini puç edir. Edvardanın ona gah etina etməsi, gah da görməzdən gəlməsi Qlanda sönməkdə olan qısqanclıq hisslərini alovlandırır. Artur Şopenhauer “Eşqin metafizikası” adlı əsərində qısqanclıqdan danışarkən qısqanclığın qəzəb və işgəncə ilə dolu olduğunu, ehtirasla sevən insan üçün hər hansı bir rəqibə görə sevgilisini itirməyin səbəb olduğu acının bütün ağrılardan betər olduğunu bildirərək qeyd edir: “Bu ağrı transsendental ağrıdır və o, sevən şəxsə yalnız bir ağrı kimi təsir göstərmir, eyni zamanda onun xüsusi iradəsinə, bütün həyatına hücum edir” [6, s. 62].

Qlanın qısqanclığı onun iradi davranışlarına əngəl olur. Qısqanclığın yaratdığı qəzəb onun hərəkətləri üzərindəki şüurlu nəzarətini itirməsinə, affekt halı yaşamasına gətirib çıxarır. O, aqressiv cavab verərək Edvardanın başmağını suya atır, “Şikəst olsaydınız da, onun tayı ola bilməzdiniz. Sizin ona çatmağınıza hələ çox var” [4, s. 79] sözləri ilə onu doktordan aşağı görən Edvarda cavab kimi tufənglə özünü sol topuğundan vurur, fin baronunun ondan üstün görünməsi onu dəli edir, şüursuz hərəkətə yol verərək barona yaxınlaşır, nəse pıçıldaymış kimi ona sarı əylərək qulağına tüpürür, sırf Edvarda verməsin deyərək öz sevimli və sadıq dostu hesab etdiyi iti Ezopu başından güllələyir.

Göründüyü kimi, Qlanın qısqanclığı əsərdə əhəmiyyətli bir elementdir. Onun qısqanclıq hissləri ilk növbədə mürəkkəb romantik münasibətdə olduğu Edvardanın ətrafında fırlanır. Qlanın qısqanclığı onun dərin emosiyaları və etibarsızlığı ilə qidalanır, gərginlik və qarışıqlıq anlarına səbəb olur. Povestdə Qlanın qısqanclığı timsalında qısqanclığın insanların qarşılıqlı münasibətlərinə necə təsir edə biləcəyi göstərilir.

Ümumiyyətlə, Qlan ziddiyyətli obraz kimi təsvir olunur və onun məhəbbətdəki qətiyyətsizliyi “Pan”dakı xarakterinin əsas cəhəti kimi verilir. Əsər boyu Qlan ziddiyyətli duyğularla boğuşur və Edvarda Mak ilə qəti seçim etməkdə tərəddüd edir. Onun qətiyyətsizliyi sevgi və insan münasibətlərinin mürəkkəbliyini əks etdirir. Bu qərarlıqlıq Qlanın xarakterinə realizm qatı əlavə edərək, fərdlərin ürək məsələlərində tez-tez qarşılaşdıqları daxili mübarizələri əks etdirir.

Povestdə Qlanın ərlı qadın olan Yeva ilə sevgi münasibətlərinin təsviri də verilir. Yeva Qlanın qayğısına qalan gənc qızıdır. Onun leytenantı qarşı məhəbbəti incəlik və məsumluqla təsvir olunur. Qlanın Yeva ilə münasibətləri onun Edvarda ilə yaşadığı mürəkkəb və qarışıq sevgisi ilə ziddiyyət təşkil edir. Qlanın Yevaya olan məhəbbətinin təsviri povestə daha yumşaq və sentimental bir ölçü əlavə edərək insan əlaqəsinin müxtəlif cəhətlərini nümayiş etdirir.

Əsərdə Qlanın Yevaya olan sevgisi əsərin ağırlı tərəfidir. Qlan Yevanın ölümünə səbəb olur, onun məhəbbətdəki qətiyyətsizliyi Yevanın həyatının faciə ilə nəticələnməsinə gətirib çıxarır. Qlan Edvardadan fərqli olaraq səmimi duyğularla onu sevən və onun üçün hər şeyə qatlaşan, ona olan sevgisinin qurbanına çevrilən Yevanın sevgisinin lazımı qiymətləndirə bilmir. Onun Yevaya qarşı hissləri dərin məhəbbətdən yox, sadəcə ehtirasdan qaynaqlanır. O, Yevaya “Yalnız səni düşünürəm, Yeva” [4, s. 148] desə də, tək düşündüyü şəxs Edvardadır. O, yuxuda belə Edvardanı çağırır, onun adını səsləyir.

Ümumiyyətlə, Qlan şəxsiyyət pozuntularına sahib bir obrazdır. Eyni zamanda Qlanda bu şəxsiyyət pozuntularından qaynaqlanan hiperseksuallıq da mövcuddur. Qlanın müxtəlif qadınlarla ehtiraslı münasibəti, hətta yuxuda belə cinsi əlaqədə olması onda hiperseksuallığın, başqa adı ilə desək, kompulsif cinsi davranış pozuntularının olduğunu bir daha göstərir.

Əsərdə “Dundas-İzelina-Qlan” məhəbbət üçbucağı verilir ki, burada İzelina və Dundas xəyali obrazlardır. Məhz Qlanın yuxuda bu xəyali obrazla-İzelina ilə cinsi münasibətdə olmasının təsviri verilir. Qlanın İzelina ilə bu xəyali münasibətini avstriyalı nevroloq və psixoanalizin banisi Ziqmund Freydin nəzəriyyəsi ilə izah etmək məqsədə uyğun hesab edirik.

İlkin olaraq onu qeyd etmək ki, Freyde görə şəxsiyyətin formalaşmasında üç instansiya – id (o), eqo (mən) və super eqo (super mən) əsas yer tutur. Freyd şəxsiyyətin inkişafının hərəkətverici mexanizmi kimi cinsi istəyi – libidonu götürür. İnsan psixikasını – “şüur”, “şüuraltı”, “şüurdan kənar” olaraq üç yerə bölən avstriyalı psixoloq şüurdan kənar ideyaları eyvana bənzədir. İnsan şüurunu isə otaq anlayışı ilə eyniləşdirir. Şüuraltıyı qaranlıq dəhlizə bənzədən Freyd bəzi ideyaların, arzuların və istəklərin otağa keçməzdən əvvəl qaranlıq dəhlizdən keçməli olduğunu qeyd edir. O, “Yuxu yozumu” adlı əsərində yuxuların şüuraltı arzuların ifadə olunma şəkli olduğunu bildirərək basdırılmış və sıxışdırılmış istəklərin yuxuda sublimasiya etdiyi fikrini irəli sürür. Deməli, Qlanın basdırdığı seksual istəkləri onun şüuraltıının məhsulu kimi yuxuda özünü təzahür etdirir.

Aclıq romanında olduğu kimi, bu povestdə də obrazın keçmişı bızə qaranlıq olduğu üçün Qlanda hiperseksuallığı yaradan əsas səbəblər bəlli olmur. Ancaq əksər psixoloji pozuntuların kökünün uşaqlıqda alınan travmalardan qaynaqlandığını nəzərə alaraq Qlandakı bu problemin də onun uşaqlığında və ya gəncliyində yaşadığı travmadan yarandığını demək mümkündür.

Nəticə. Nəticə olaraq deyə bilərik ki, əsərdə Qlanın xarakterindən göründüyü kimi “mən” problemi əsas yer tutur. Qlan öz şəxsiyyəti, istəkləri və münasibətləri ilə mübarizə aparır. Onun introspektiv təbiəti və ictimai gözləntilərlə mübarizəsi özünü kəşf etməyə kömək edir. Müəllif povestdə özünü kəşf etmənin mürəkkəbliklərini, fərdiyyətçiliyi və insanın əsl mahiyyətini axtararkən yaranan daxili ziddiyyətləri araşdırır.

Knut Hamsun insan həyatının axarını, onun günlük yaşamındakı təfəsilatları, öz qəhrəmanlarının beynindəki düşüncələri, onların arzularını, vərdişlərini, maraq dairələrini həssaslıqla duymağı bacardığı kimi, incəliklə təsvir etməyi də bacarır. Odur ki, o, əksər əsərlərində olduğu kimi, bu povestində də istəkləri ilə cəmiyyətin tələbləri arasında uçurum olan, cəmiyyətin bir üzvü kimi özünə yer tapa bilməyən fərdin daxili aləmindəki disharmoniyayı, onun dəyişən duyğularını, sevgi ehtiraslarının köləsinə çevrilməsini, qəribəliklərini, gündəlik həyatında və insanlarla münasibətlərindəki konflikt və ziddiyyətləri dərin psixoloji təsvirlərlə göstərməyə nail olmuşdur.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Knut Hamsun. XX əsr ədəbiyyatının ən ziddiyyətli klassiki. “Ulduz” jurnalı ilə ayb.az saytının birgə layihəsi. İlham Abbasovun təqdimatında// “Ulduz”, Bakı, avqust, 2014. Səh 73-85
2. Knut Hamsun. Seçilmiş əsərləri. İki cildə. I cild. Bakı, “Şərq-Qərb”, 2006, 478 səh
3. KnutHamsun:Pan/<https://www.worldliteratureforum.com/forum/index.php?threads/knut-hamsun-pan.7532/>
4. Knut Hamsun. Pan. Bakı: Qanun, 196 s.
5. Psixologiya. Ali məktəblərin bakalavr pilləsi tələbələri üçün dərslik. Prof. S.İ. Seyidov və prof. M.Ə. Həmzəyevin redaktorluğu ilə. Bakı, 2007, 650 s.
6. Arthur Schopenhauer. Aşkın metafizigi. İstanbul, Bordo- siyah klassik yayınları, 2003, 96 sayfa

Key words: psychological realism, introspective nature, the problem of self, hypersexuality

Ключевые слова: психологический реализм, интроспективный характер, проблема с самим собой, гиперсексуальность

The problem of the self in Knut Hamsu’s Pan narrative Summary

In the article, the Pan narrative of Knut Hamsu, one of the founders of the movement that was formed as a new direction in European literature in the second half of the 20th century and manifested itself as a branch of postmodernist literature in recent times under the name of psychologism, was involved in a wide analysis. As in his other works, the events in this story are described in the hero's own language. Hamsun, who transferred the thoughts of his heroes from their own languages to paper, describes the psychological tensions experienced by Glan in the novel. In the article, the contradictions experienced by that hero within himself and with the society were taken as the main problem and analyzed from the psychological aspect.

Проблема личности в повествовании Кнута Хамсу «Пан»

Резюме

В статье рассматривается пан-нарратив Лнута Хамсу, одного из основателей движения, сформировавшегося как новое направление в европейской литературе во второй половине XX века и проявившего себя как ветвь постмодернистской литературы в последнее время под влиянием название психологизма, подверглось широкому анализу. Как и в других его произведениях, события в этой повести описаны на родном языке героя. Гамсун, перенесший мысли своих героев с их родного языка на бумагу, описывает психологическое напряжение, испытываемое Гланом в романе. В статье противоречия, переживаемые этим героем внутри себя и с обществом, взяты за основную проблему и проанализированы с психологического аспекта.

Rəyçi: Dosent Şəhla Qurbanova